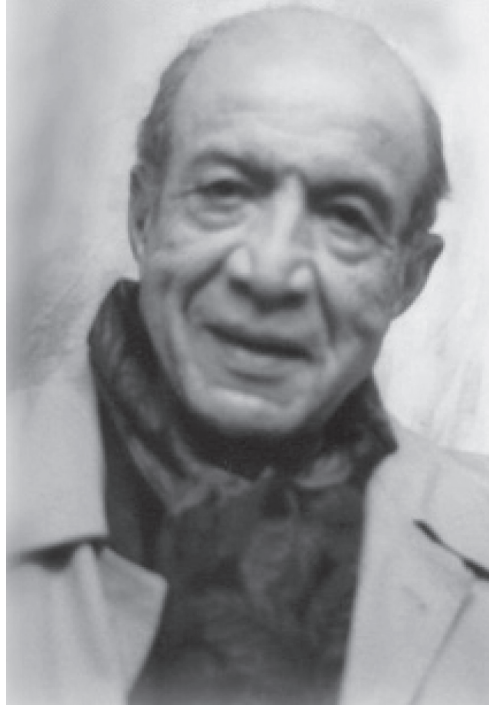

In Memoriam

Sadun AREN
(1922-2008)

Bilge Öğretmen, İnsan Hakları Savaşımıcısı Prof. Sadun Aren

Türkiye’de sosyalizm birikimini günümüze ulaştıran, aydın niteliğini düşüncesiyle ve eylemiyle özünde birleştirmiş bir güzel insan, bilge öğretmendir Prof. Sadun Aren. Ana Britannica onun için “Türk iktisatçı ve siyaset adamı” ifadesini kullanmış. Ancak onu tanımış olanların belleğinde bu tümcenin ötesinde güzel çağrışımlar uyandırır Sadun Aren adı.

Çok ilginç ayrıntılara sahip, daha da önemlisi, alabildiğine özgür bir yaşamdır Aren’in yaşamı. 19 Mart 1922’de Erzurum’da doğan Aren’in babası, düşünür (entelektüel) yanı da olan demokrat bir Ziraat Bankası denetçisidir. Annesi

Konya eşrafından, İstanbul'a göçmüş, ut çalmayı bilen, aydın bir Mevlevidir. Ancak Aren, küçük yaşta yken, tifoya yakalanan annesini yitirir. Annesinden tifo kaparak, üç ay kadar hastanede yatar, çok sıkıntılı bir dönem geçirir. Biri kız dört kardeşlidir. Babalarının yeniden evlenmesini isterler. Onları sevecen, iyi yürekli bir kadın olan üvey anneleri büyütür.

Lise çağlarında okuduğu, Hasan Ali Yücel'in Mantık kitabı, Dante'nin İlahi Komedyası, Mülkiye'ye girmesinin ardından okuduğu Darwin'in Türlerin Kökeni adlı yapıtı ve Marks'ın Kapital'i, giderek, (Hüseyin Cahit Yalçın'ın çevirdiği) Hitler'in Kavgam'ı, etkilendiği başlıca yapıtlar olur.

Mülkiye'yi bitirdikten sonra İçişleri Bakanlığı Muhasebe Müdürlüğü'nde staja başlar. 1947'de, TKP üyesi Kemal Ergin'le tanışır. Aynı yıl doktora yapmak üzere İstanbul'a gider. Doktorasını tamamlayıp tezini yazmak aşamasında Ankara'ya döndüğünde; Mülkiye'nin Üniversiteler Kanunu kapsamına alınabilmesi için, Okul'da yetersiz olan doçent sayısını artırmak amacıyla, doktora tezi doçentlik tezi olarak kabul edilir. Mülkiye'de verdiği ilk ders sosyolojidir.

1948'de Munise Hanımla tanışır ve evlenir. 1951'de kızı Yeşne doğar. Aynı yıl Birleşmiş Milletler'e bağlı Avrupa Ekonomik Komisyonunda burslu olarak çalışmak üzere, Cenevre'ye gönderilir. Bu sırada Türkiye'de komünist tevkifatı başlar. Görev süresini uzatarak, Cambridge'e ve bir koleje kayıt olur. Cambridge'te dönemin önemli ekonomistleriyle tanışır, dostluklar kurar. Bilgisini sürekli geliştirir. Ayrıca, geçimini sağlamak kaygısıyla, açılan bir sınav sonucunda BBC Türkçe Yayınlar bölümünde çalışmaya başlar.

Aldığı bir kararla Türkiye'ye döndüğünde, İstanbul'a gelir gelmez, gemide gözaltına alınır ve götürüldüğü Ankara'daki askeri cezaevinde 15 gün tutulduktan sonra serbest bırakılır. Yeniden SBF'deki görevine başlar. 1957'de 35 yaşında profesör olur. 1958'de oğlu Haldun doğar. İlk kitabı, doçentlik tezi "Veraset Vergileri Üzerine Bir Deneme" olan Aren'in, 1956'da ikinci kitabı "İstihdam Para ve İktisadi Politika" Mülkiye yayınları arasında yayımlanır. 1960 askeri müdahalesi döneminde kurulan Milli Birlik Komitesi İktisat Komisyonuna seçilir. Yeni kurulan Devlet Planlama Teşkilatı'nda İktisat Dairesi Başkanı olması düşünülmeye karşın, MİT'in itirazı nedeniyle gerçekleşmez. DPT'de sözleşmeli danışman olarak çalışır.

1963 yılında, Mehmet Ali Aybar'ın davetinin de etkisiyle, Türkiye İşçi Partisi'ne (TİP) girer. 1964'te yapılan kongrede genel yönetim kurulu üyesi olur. TİP'in 15 milletvekili çıkardığı 1965 seçimlerinde İstanbul milletvekili seçilir.

Mehmet Ali Aybar'ın Türkiye'ye özgü sosyalizm olarak nitelenebilecek

görüşlerini doğru bulmayarak, Emek dergisi çevresinde arkadaşlarıyla birlikte muhalefet geliştirir. Muhalefet sonucunda istifa eden Mehmet Ali Aybar'ın yerine, yapılan genel kurul sonrası genel başkanlığa Behice Boran getirilir. Kısa bir süre sonra TİP'te Doğu Grubu diye bilinen grubun gündeme getirdiği, Kürt sorunu konusundaki önerinin kabul edilmesi nedeniyle Parti'ye açılan dava sonucunda TİP kapatılır.

12 Mart askeri darbesiyle yoğunlaşan çileli bir dönem. 1974 genel affıyla özgürlüğüne kavuşması, cezaevindeyken üzerinde çalıştığı bir kitap nedeniyle yeniden tutuklanması, SBF'ye dönmesine izin verilmemesinin ardından 1976'dan başlayarak DİSK'te üstlenilen çeşitli görevler... Ve 12 Eylül 1980 askeri darbesi koşullarında dört yıl sürecek cezaevi yılları... Barış Derneği davası yargılamaları...

Darbe sonrası demokrasi savaşımında, Aziz Nesin'le birlikte eşbaşkanlığını yaptığı "Demokrasi İzleme Kurulu"nun, toplanmasına önderlik ettiği Anayasa Kurultayı'nın etkisi büyüktür.

Kuruluş çalışmalarına katıldığı Sosyalist Birlik Partisi daha sonra Birleşik Sosyalist Parti'ye, ardından da Özgürlük ve Dayanışma Partisi'ne dönüşecektir.

TİP tarihinde tartışmaların, övgülerin, yergilerin, eleştirilerin odağında üç kişi vardır: Mehmet Ali Aybar, Behice Boran, Sadun Aren. Aren de diğer iki ad gibi etkin bir kişiliktir. Aren, "Puslu Camın Arkasından"ın özellikle 133. sayfasından başlayarak; TİP'in kapanışına kadar varan ayrışma sürecine, TKP'nin ve kısmen de Yön dergisinin etkisine ilişkin önemli belirlemelerde bulunur. TİP'in yerine getirdiği işlev için Aren şunları yazar:

TİP'in Meclis'e girmesinin çok önemli bir etkisi olmuştur. O da şudur: Öbür partileri kendi konumlarını düşünmeye sevk etti. Çünkü biz açıkça, 'toplumcuyuz' diyorduk (o zaman sosyalist tabiri kullanılmıyordu), o zaman öbür partiler 'Peki biz neyiz?' demek zorunda kaldılar. (...)Yoksa bu deneyimlerden sonra şimdi anlıyorum ki, Meclis'e girip bir şeyler yapmak mümkün değil. Meclis'te ses vermenin pratik bir yararı yok. Hiçbir yasaya etki yapamıyorsunuz. Sosyalist temayülü bir yasaya sokmak mümkün olamıyor. Kamuoyu oluşturmaları bakımından bir etkisi olabilir. (...)Egemenler her şeyi istedikleri gibi yapamıyorlar. Onu da bir vakıa olarak düşünmemiz lazım. Zaten aksini düşünürsek o zaman hiçbir mücadele yapılamaz. (Aren, 2006: 132-133)

"Puslu Camın Arkasından" Türk politik yaşamının ve solunun önemli bir dönemine ilk elden tanıklık, tarihe ve günümüz dünyasına ilginç ve farklı bir bakıştır. Aydın olmak bazen de farklı bakmak değil midir? Aren, bu yürekli duruşun insanıdır.

Yön, Emek, Bilim ve Sanat, (yayın yönetmenliğini üstlendiği) Marksizm ve Gelecek dergileri başta olmak üzere çeşitli dergi ve gazetelerde yüzlerce yazı yazmış olan Prof. Sadun Aren'in birçok kitabı yayımlandı. Bazı yapıtlarının yeniden basımları yapıldı. Kitaplarının başlıcaları şunlardır:

1. Veraset Vergileri, SBF Yayını, 1952
2. İstihdam Para ve İktisadi Politika, SBF Yayını, 1960
3. İktisada Başlangıç, Kardeş Basımevi, 1965
4. 100 Soruda Ekonomi El Kitabı, Gerçek Yayınevi, 1968
5. Ekonomi Dersleri, Gerçek Yayınevi, 1976
6. 100 Soruda Para ve Para Politikası, Gerçek Yayınevi, 1984
7. Bir Dönemden Yazılar, 1980-1988, Gerçek Yayınevi, 1989
8. TİP Olayı 1961–1971, Cem Yayınevi, 1993
9. Sosyalizmin Yeni Yolu Üzerine, Gelecek Yayınları, 1997. ("Sosyalizmin Yeni Yolu" adıyla yeniden basımı İmge Yay. 2008)
10. Yeni Sağ Yeni Aldatmaca, İmge Kitabevi Yay., 1997, (Ortak kitap).
11. Puslu Camın Arkasından, İmge Kitabevi Yayınları, 2006.

2014 yılından bakıldığında Ortadoğu ve Anadolu coğrafyasının, belki de tarihte görülmedik ölçüde karmaşık ilişkiler yumağına dönüştüğü görülüyor. Söz konusu karmaşık durumu nesnel çözümleyebilmek ise bilimsel, önyargılardan uzak, yurdunun gereksinimlerinden beslenen, gelecek kuşakların güvenliğini öne alan, çok yönlü bir bakışı gerekli, zorunlu kılıyor.

Sadun Aren, Sovyetler Birliği'nin (reel sosyalizm) çöküşünün ardından, küreselleşme, Yeni Dünya Düzeni olarak adlandırılan süreçte, Türkiye solunun özgüven yitimini önlemekte de bilinçli bir işlev üstlendi. Bu birikimi ise özü, yakıcı çelişkiyi (emek-anamal, ilerici-gerici, bağımsızlık-yayılmacı saldırı...) belirgin biçimde vurgularken, tarihteki yaklaşımları günümüz koşullarına göre ikileme düşmeden gözden geçirme, eleştirebilme, yıkıp yeniden kurma yeteneğiyle oluşturdu. Bu bağlamda kavramların gerçek anlamlarına yeniden kavuşturulmasını önemsendi.

Küreselleşmenin özellikle bilgi toplumu dayanağı odağında insan haklarını geliştireceği, ülkelerin emekçi sınıfları arasında dayanışmayı güçlendireceği savı ne kadar gerçekleşebildi? Yeni Dünya Düzeni egemenlik (hegemonya) altında; devrim, özgürlük, örgüt, demokrasi, sol gibi birçok kavram gibi insan hakları kavramının da içi boşaltıldı. Onyıllar var ki “insan hakları” denildiğinde; eşitsizlik üreten yapılar olan “cemaat”lerin, tarikatların, etnik derebeylik ilişkilerinin, kimlikler üzerinden “hak”ları anlaşılır oldu. Kuşkusuz bu süreç içinde sanayi toplumu ilişkileriyle belirlenen sınıfsal, sendikal haklar neredeyse tümüyle yok edildi. Parlamantonun yapısı gericileşti. Ayrıca ulus devlet çözülme sürecinde, ulusal parlamento da işlevsizleşti, yayılcılığın amaçlarına direnemez oldu.

Sadun Aren’in yalınlaştırıcı, anlaşılır kılıcı yaklaşımını insan hakları ile demokrasi ilişkisini irdelediği önemli bir yazısından örneklemek olanaklı. Aren, “İnsan Hakları ve Demokrasi” başlıklı yazısında, güçlü öngörüsüyle, uzak görüşlülüğüyle günümüzün başat sorunlarına gerçekçi çözümler geliştirir. (Evindeki bir sohbetimiz sırasında söz konusu yazısının da yer aldığı “Sosyalizmin Yeni Yolu Üzerine” adlı kitabının (1997) önemli savlar içerdiğini belirterek, dağıtım sorunları nedeniyle yeterince okunmadığını söylemişti. 2008 yılında başka bir yayınevince yayımlanması çok yararlı olduğu gibi Aren Öğretmenin dileğinin de yerine gelmesini sağladı.)

Birinci Dünya Savaşı’ndan sonra Almanların gizli gizli silahlandıkları konusunda anlatılan bir fıkra üzerinden kavramların, tutarlılığın önemini vurgular. “Berlin dolaylarında yeni bir fabrika kurulmuş ve burada çocuklar için oyuncak yapılacağı söylenmiş. Oyunağın her parçası ayrı bir bölümde yapılıyor. Fabrikada çalışan meraklı bir usta, oyunağı herkesten önce görebilmek için bölümlerde çalışan arkadaşları aracılığıyla tüm parçaları toplamış ve bir akşam evinde bunları birbirine takmış. Fakat ne görsün, ortaya oyuncak değil, fakat bir makineli tüfek çıkmış. Yanlış yaptım galiba diyerek başka takma yolları denemiş ama ortaya hep aynı makineli tüfek çıkmış. Fıkra bu kadar.” Evet, fıkra bu kadar ama çağrıştırdıkları pek çok! Günümüzde tanık olunan tutarsızlıklar o değin çok ki gelin de bu fıkrayı anımsamayın. Sözelimi bir kıyım örgütünden ya da dinci, tekilci, gerici bir yaklaşımdan “ne değin söküp yeniden takarsanız takın” sonuçta ortaya demokrasi, eşitlik, özgürlük çıkmaz; baskı, kıyım düzeneği çıkar.

Aren, kavramların önemini şöyle vurgular: “Eğer bugüne kadar benimsemiş olduğumuz düşüncelerimizi-görüşlerimizi değiştirmek istiyor, daha doğrusu böyle bir zorunluluk duyuyorsak, bugüne kadar kullanmakta olduğumuz kavramlarımızı da değiştirmemiz gerekir. Örneğin, bugüne uygun yeni bir sosyalizm görüşü oluşturabilmek için eski (Sovyet tipi) sosyalizm anlayışımızı, ona bağlı olarak üretim araçlarının kamulaştırılması ve merkezi plan anlayışımızı,

kapitalizmden taviz koparmanın (reformizmin) yanlış olduğu anlayışımızı, emperyalizmle mücadele anlayışımızı böyle değiştirmemiz ve ayrıca yeni kavramlar oluşturmamız zorunludur. Bunu yapamıyorsa kaderimizi geçmişin yönetiminden kurtarıp kendi elimize alamayız.” (Aren, 1997: 148). Buyaklaşımıyla yenedünya koşullarının anlaşılmasına dönük, yüreklilik isteyen bir savın ortaya atıldığı açıktır. Aren’e göre insan hakları, evrensel dayanakları olması nedeniyle, demokrasi ve sosyalizm savaşıyla güçlü biçimde ilişkilidir. “Böyle olunca, insan hakları için verilen uğraşı, aynı işlevi gören eşitlik, özgürlük ve barış (demokrasi ve sosyalizm) için verilen uğraştan ayrı düşünmemek gerekir. Diğer bir deyişle insan hakları, demokrasi ve sosyalizm, aynı bir olgunun çeşitli görünümüdür. İnsan haklarını, istersek, dışarıdan ve yukarıdan yapılan entelektüel bir baskı, diğerlerini ise ülkenin kendi iç dinamiklerinin işlemesi olarak görebiliriz” (Aren, 1997: 149). Deyim yerindeyse Balkanizasyon siyasalarını açıklarken de tutarlı, bilimsel olandan yola çıkar. Şöyle yazar: “Bu konu ile ilgili olarak şu olgunun da altının çizilmesi gerekir: Son yıllarda insanlar arasındaki din, dil ve ırk farklılıkları bazı ülkelerde aşırı bir önem kazanarak ön plana çıkmış ve o ülkelerin huzurunu bozan insan hakları ihlallerinin odak noktaları olmuşlardır. İran’da ve Cezayir’deki şeriatçı akımlar, Eski Yugoslavya’daki din ve mezhep farklılıklarına dayanan ayrılıkçı hareketler, Kafkasya’daki milliyetçi savaşlar, ülkemizdeki şeriatçılık akımı ve Kürt sorunu bunun başlıca örnekleridir. Gerçekten ülkemizde şeriatçılar tarafından karşıt saydıkları insanlar yakılabilmekte ve Kürt sorunu ile ilgili olarak da Doğu ve Güneydoğu illerimizde bir savaş yaşanmaktadır. Bu savaşta her gün onlarca vatandaşımızın ölmesine ve gene bu savaşla bağlantılı olarak son derece vahim insan hakları ihlalleri yapılmasına büyük üzüntü ve acı ile tanık olmaktadır.” (Aren, 1997: 150). (Aren’in özellikle dinci gericiliğe karşı kararlı tutumu belirtilmelidir. Birlikte yönetiminde bulunduğumuz Türkiye İnsan Hakları Kurumu-TİHAK çalışmalarından bu niteliğinin de tanığıyım). Eğitim ve ekin (kültür) kurumlarının, siyasalarının önemini, hukuk dışı uygulamaların etkilerini de günümüzü görmüş gibi özenle ve büyük bir doğrulukla vurgular: “Sömürücüler-ki bunlar bir katman ya da sınıf oluştururlar bu ayrıcalıklı durumlarını korumak ve geliştirebilmek için toplumsal yaşamı denetim altında tutmak amacıyla açık ya da örtülü pek çok önlem alırlar. Örneğin eğitim sistemi itaatkâr ve kanaatkâr vatandaşlar yetiştirmeye yöneltilir ve buna karşı çıkan öğretmenler çeşitli biçimlerde (işten atılma, sürülme, terfi ettirilmeme gibi) cezalandırılırlar: fikir özgürlüğü ve diğer demokratik haklar yasaklanır ya da sınırlandırılır ve bunlara uymayanları yasal ve yasal olmayan (işkence gibi) biçimlerde cezalandırılırlar: seçimlerde yasal ya da fiili birçok hileler yapılır. Bu konuda örnekler arttırılabilir.” (Aren, 1997: 151). Bugün ortaöğretim okullarının neredeyse tümünün imam hatip okullarına dönüştürülmesi, bu okullarda Türkçenin yasaklanması girişimleri, daha birçok darbesel uygulama bundan iyi

nasıl açıklanabilir ki.

Sadun Aren'in yaklaşımının belirgin niteliği usçuluktur. Coşkulu iç dünyasına karşın, olaylara, dünya egemenlik süreçlerine ilişkin çözümlerine usçuluk, soğukkanlılık, aydın bireyselliği egemendir. Aren'in bu yanını, örneğin "Emperyalizmle Mücadele Sorunu" başlıklı yazısında da gözlemek olanaklıdır. (Aren, 1997: 70). Söz konusu çalışmasında SSCB sonrası dönemde emperyalizme karşı savaşımında hangi yöntemlerin geçersizleştiğini, çıkmazda olduğunu belirlemesinin ardından, emperyalist güçler arasındaki çelişkilerden yararlanmak yoluyla ekonomik güç sağlanabileceğini; bunun içinse kapitalizmin bazı uygulamalarından yararlanan bir sosyalizm anlayışını geçerli kılmak gerektiğini yazar. Ne ki bu yaklaşımının önündeki en büyük engellerden birini, eski, Sovyetler tipi sosyalizm anlayışı olarak görür, belirtir.

Öğrencisi Prof. Dr. Emre Kongar, Sayın Aren sağken, isteğim üzerine, bu satırların yazarına, yıllar önce (2006) büyük incelik göstererek ulaştırdığı, ancak şimdi yazımız içinde yayımlanabilen "Sadun Aren Üzerine" başlıklı yazısında Aren Öğretmeni bakın ne güzel anlatıyor:

"Her eğitim kurumunda farklı dönemlerin 'efsane hocaları' vardır. Prof. Sadun Aren de, benim mezun olduğum 1960'lı yılların 'efsane hocalarındandı'. Şimdi soğukkanlı bir biçimde düşünüyorum da bu 'efsane hoca' ününü ne denli haklı olarak kazandığını fark ediyorum. Bir defa Sadun Bey, mükemmel bir hoca idi. Anlattığı konuları son derece basite indirger, öğrencinin kafasında en ufak bir soru işareti kalmamacasına özenle ve sabırla işlerdi. Sonradan ben de hoca olunca konuları böylesine basite indirgemenin ne denli zor olduğunu fark ettim: Hem konunuzu çok çok iyi bileceksiniz, bütünüyle hazmetmiş olacaksınız, hem de onu öğrenciye, sistematik bir yaklaşımla, en basit, yalın ve kısa bir biçimde aktaracaksınız. Sadun Hoca bize 'Para Banka' dersine gelirdi. Hazine ile Merkez Bankası arasındaki ilişkileri o denli net, şeffaf ve mantık temeline oturan bir biçimde anlatırdı ki, ders notlarını aynıyla kitap olarak bassanız mükemmel bir metin olurdu.

Saniyorum bu kadar iyi bir hoca olmasının altında yatan bir başka öge de, (kafasının açık seçikliği ve bilgi birikiminin inanılmaz derinliği yanında) insan sevgisiydi. Sadun Hoca her zaman sıcak, sevecen, ilgi dolu bir biçimde yaklaşırdı öğrencilerine. Sonradan mezun olup kendisiyle dostluk da kurabildiğim zaman fark ettim ki, bu davranışı sadece öğrencilerine yönelik değildi; Sadun Bey bütün insanlara aynı sevgi ve ilgi dolu biçimde bakıyordu.

Onu 'efsane hoca' yapan özelliklerinden biri de solculuğuydu. İlginç bir biçimde, verdiği dersler ekonominin temel işleyiş mantığıyla ilgili olduğu halde sosyalizme ve komünizme hiç değinmez, kapitalist ekonominin işleyiş

mantiğini anlatırdı öğrencilerine. Bir başka deyişle, profesyonel hocalığı ile siyasal ve ideolojik duruşunu hiç birbirine karıştırmaz, müthiş bir meslek ahlakı ile müfredatın dışına çıkmazdı. Öğrencileri, (bir bölümü de açığını yakalamak amacıyla) onu dikkatle dinler, siyasal ve ideolojik duruşuyla, hocalığını birbirinden bu denli özenle ayırmasını saygıyla izlerlerdi. Zaten sosyalizm propagandası yapmasına hiç gerek de yoktu: Mükemmel hocalığı ile, iyi insanlığı ile, bilgi birikimi ile, ‘örnek bir insan’ olarak, sosyalizme en büyük katkıyı yapıyordu.

Sadun Aren’in bu örnek hocalığından ve örnek kişiliğinden çok etkilendim. Sonraki yıllarda ben de hocalığa başlayınca ondan dinleyerek ve görerek öğrendiğim ilkelere uygun davrandım, böylece bugünlere geldim. Onu gerçek bir aydın, örnek bir hoca, insan sevgisinin, adaletin ve eşitliğin yılmaz bir savunucusu olarak selamlıyorum.”

Öğrencilerinin, dostlarının Sadun Aren’le ilgili görüşleri Kongar’ın belirttiği insancılığından kaynaklanan, yansıyan sonsuz içtenlik, sıcaklık, sevgi, saygı dolu satırlarla dillenir. İşte onlardan bir demet:

“Sadun Aren, benim çok sevdiğim ve saydığım bir hocamdır. Zekidir, nüktedandır ve yumuşak bir kişiliği vardır. En katı görüşleri bile en yumuşak ve sıcak üslupla anlatabilir.” (Türker Alkan, Radikal, 17/04/2002)

“Bugünün aydın tipi’ne gelince... Böyle bir “tip”in belirgin nitelikleri nelerdir? Bu nitelikler üzerinde anlaşılabilirliğini pek sanmıyorum. ‘Bugünün işçi tipi’ için, ‘kendi sınıfının bilinçli bir üyesi durumuna dönüşen işçi’ diyebilirim. Ama ‘aydın’ denince ‘örgüt içi- örgüt dışı’ sorunu çıkar ortaya ve kolay kolay da üzerinde anlaşmaya varılabilecek bir çözüm bulunamaz. Özellikle bugünlerde. Ama çok somut bir şey söyleyebilirim: ‘Bugünün aydın tipi’ denince benim aklıma Mümtaz Soysal gibi, Prof. Sadun Aren gibi, Melih Cevdet Anday gibi dostlarım geliyor.” (Fethi Naci, Hürriyet Gösteri, Aralık 1981)

“20. yüzyılın önemli bir bölümüne tanıklık eden Sadun Aren Hocam, yaşadığı çağa tanıklık etmekle yetinmeyip, eşitsizlikleri giderme, insanca, hakça bir düzen kurma savaşımında unutulmaz bir isim olarak yer almıştır. Bu nitelikleriyle Sadun Aren adı, 20 yüzyılın devrim tarihine kazanacak isimler arasında baş sıralarda yer almaktadır.” (Fusun Çiçekoğlu, Sadun Aren’e 80. Yaş Armağanı, 2003)

“Bahri Hoca da, Sadun Hoca da, dünya görüşlerini bütünüyle bireye saygı üzerine kurmuşlardır. İkisi için de, yaşamın temel anlamı, bireylerin yeteneklerinin özgürce geliştirilmesidir. (...) Sadun Beyinki akla dayanan bir yürekliliktir. Bir şey yapılacaksa, akıl yapılması gerektiğini söylüyorsa, tehlikeli bile olsa o şey fasa fisosuz sakın sakın yapılır. Kendisini tanıdığım

toplam kırk yıllık süre içinde, Sadun Ağabeyin bir kez olsun ne korktuğunu, ne de kendini delikanlıca ortaya attığını gördüm.” (Prof. Dr. Cem Eroğul, Sadun Aren’e 80. Yaş Armağanı, 2003)

“Sadun Aren’in bilim adamı ve hoca olarak en büyük katkısı, ortaya koymuş olduğu çok büyük kişiliktir. İstisnai değerdeki bu özelliği hepimiz ondan öğrendik. Ondan sonra da bizler aynı şeyi tekrar etmeye çalıştık. “ (Prof. Dr. Tuncer Bulutay, Sadun Aren’e 80. Yaş Armağanı, 2003)

“(Sadun Aren) üzerinden hiç çıkarmadığı sosyalizmini bayramlık bir giysinin can sıkıcı rahatsızlığıyla değil, Diderot’nun sevgili eski hırkasının mutluluk verici rahatlığıyla taşıyordu. Buruşmasından, lekelenmesinden korkmuyordu. Sosyalizmi solunan hava gibi yaşama koşullarının eksikliğini vahim bir ciddiyetin ağırlığıyla ödünlemeye çalışmaktan başka bir yol bulmuşa benziyordu.” (Kenan Somer, Sadun Aren’e 80. Yaş Armağanı, 2003)

“(…) İlle de insan hapiste yatmak zorunda kalacaksa Sadun Beyle yatmalı.” (Turgut Kazan, Sadun Aren’e 80. Yaş Armağanı, 2003)

“Sadun Aren iyi bir Mülkiyelidir. Toplum çıkarını kişisel çıkarının önünde tutan ‘değişmeyen tek şeyin değişim’ olduğuna inanan, çağdaşlık, bilim, hukukun üstünlüğü, eleştiri, özeleştiri, emeğe saygı, ilericilik ve demokrasi kavramlarını, Mülkiye geleneğini bir yere oturtan Mülkiye geleneğinin önde gelenlerindedir.” (Salih Er, Sadun Aren’e 80. Yaş Armağanı, 2003)

“Onunla konuşurken daima yeni bir şeyler öğrenirsiniz, gülersiniz, eğlenirsiniz ve ufkunuz açılır. Yani, hocam hep bugünde yaşar, günceli yaşar ve yüzü daima ileriye dönüktür ve müthiş bir keyif alırım onunla konuşmaktan.” (Ülkü Orbay, Sadun Aren’e 80. Yaş Armağanı, 2003)

Yaşamımın en mutlu rastlantılarından saydığım; Prof. Sadun Aren Öğretmenimle tanışmam, 12 Eylül darbesinin hemen sonrası döneme rastladı ve geçen zaman içinde gelişen iletişimim onu yitirdiğimiz günlere değin sürdü.

Fakülteye başladığım ilk yıl Sadun Aren makroekonomi dersimizi vermeye başladı. Daha ilk derste olağanüstü bir insanla, gerçek bir öğretmenle birlikte olduğumuzu anlamıştık. Alçakgönüllü, yüce gönüllü, engin bir kişiliktir karşılaştığımız. Bizle çok iyi iletişim kuruyor, anlattığı konuyla gerçek yaşamın bağını sağlamaya büyük önem veriyordu. Giderek derslerinde, işlediğı konuyu zaman zaman Robinson Crusoe’dan örneklendirmeyi sevdiğini de belirtmeliyim. İlk anda bir araya getirilmesi kolay olmayan, yazın (edebiyat) ile iktisat ilişkisini kurması çok güçlü etki yaratıyordu. Birikimi iktisatla sınırlı değildi. Aren’in öğrencileri olmaktan dolayı şanslı olduğumuz duygusu içinde derslerini özenle izliyorduk.

Yaşadığımız o günler ise sözcüğün tam anlamıyla endişe dolu günlerdi. Öğretmenlerin derslerinin bölünüp içimizden arkadaşlarımızın götürüldüğü (ki çoğunu bir daha hiç görmedik), evlerin sürekli arandığı, ders kitaplarının bile suç unsuru sayıldığı, iki insanın yan yana gelmesine bile kuşkuyla bakıldığı günler. Prof. Sadun Aren o dönemin güç koşullarında da öğrencisinin, halkının yanında olmayı; baskıya karşı korkusuzca direnmeyi bildi. (Güner, 1996). Dersimizde okuduğumuz makroekonomi ders notlarından bile yargılandı.

Sadun Aren'ler üzerlerine düşeni, sorumluluklarının gereğini duyarlılıkla, yetkinlikle, özveriyle yaptılar; aydınlanma, bilim, sosyalizm savaşımında onurlu, dirençli duruşlarıyla örnek oldular. Bize ve gelecek kuşaklara düşen, o yapının, birikimin üzerine bir tuğla olsun koymaktır.

8 Mart 2008'de yitirdiğimiz Prof. Sadun Aren Öğretmenimi derin saygıyla, sevgiyle, özlemle anıyorum.

Günay Güner

Kaynakça

Aren S.(1997). *Sosyalizmin Yeni Yolu Üzerine*.Ankara: Gelecek Yayınları

Aren S. (2006). *Puslu Camın Arkasından*, Ankara: İmge Yayınları

Bulutay T (1988). *Sadun Aren'e Armağan*, Ankara: Mülkiyeliler Birliği Yayınları, No: 8

Güner G (1996). Bir Anadolu Bilgesi, *Ürün Dergisi*, sayı. 10.

Kongar E(2006). Sadun Aren Üzerine (Yayımlanmamış mektup).

Mülkiyeliler Birliği (2003). *Sadun Aren'e 80. Yaş Armağanı*. Ankara: Mülkiyeliler Birliği Vakfı Yayınları